

P r i k a z i i o s v r t i

RADUJTE SE I KLIČITE

Naputak kako danas biti dobar kršćanin

Knjižica pape Franje, točnije njegova apostolska pobudnica *Radujte se i kličite* (objavljena 19. ožujka 2018.)¹ doima se na prvi pogled kao naputak kako biti sretan. Premda se radi o tekstu koji promišlja kršćanski poziv na svetost u suvremenom svijetu, on to čini na sebi svojstven, evanđelju blizak, a istodobno ljudskim situacijama primjeren i jezgrovit način. U dokumentu ne dominiraju tradicionalni pojmovi iz toga duhovno-teološkog područja kao što bi čitatelj očekivao, nego oni u stilu Franje, kao što su humor, sreća, pravi život, a najčešće riječ radost. Već je zapaženo da radost igra odlučujuću ulogu u dosadašnjem pontifikatu ovoga pape kako s obzirom na njegove već objavljene enciklike (*Radost evanđelja*, 2013., *Hvaljen budi*, 2015., *Radost ljubavi*, 2017.) tako i na najnoviji dokument u kojemu se riječ radost javlja trideset puta i koja je zapravo sa svetošću itekako povezana (usp. Stefan von Kempis, *Eine Ankeitung zum Glücklichsein*, u: *Papst Franziskus, Freut euch und jubelt. Apostolisches Schreiben "Gaudete et exultate" über den Ruf zur Heiligkeit in der Welt von heute*, Herder, Freiburg, 2018., 9). Kempis dobro primjećuje kad na kraju svojega osvrtu zaključno rezimirajući i zgodno veli da je ovdje riječ o malom, ali od srca i živopisno sročenom naputku kako biti kršćanin u današnjem modernom svijetu (nav. dj., 16).

Ta se temeljna značajka pobudnice očituje u nizu drugih posebnosti koje ju karakteriziraju. Franjo se, što je za nositelje papinske službe vrlo neobično, u prvom dijelu izravno obraća svome čitatelju s *ti*, ne govori o nečemu, nego govori meni i tebi, svetost teološki shvaća kao u izobilju izlivenu u sav Božji narod i sve kršćane. Na njoj participiraju ne samo katolici nego i pravoslavni i protestanti,

---

¹ Hrvatski prijevod: Papa Franjo, *Gaudete et exultate – Radujte se i kličite*. Apostolska pobudnica o pozivu na svetost u suvremenom svijetu, KS, Zagreb, 2018.

ona nije učinak pojedinaca, nego zajednička stvar cijele eklezijalne zajednice. U tekstu se referira ne samo na dokumente prethodnih papa, Drugoga vatikanskog sabora i Katekizme Katoličke Crkve, na svoje vlastite enciklike i nagovore te misli poznatih crkvenih učitelja i svetaca nego i na najnovije teologe kao i izjave pojedinačnih biskupskih konferencija (Kanada, Indija, Novi Zeland, Zapadna Afrika, Južna Amerika).

Sam naziv pobudnice, *Radujte se i kličite*, uzet je s kraja Isusova govora o blaženstvima. Franjo time želi reći da je svetost po njemu zapravo, pravi život, istinski život, odnosno sreća. On je ne promatra kao nešto izdvojeno i rezervirano samo za neke kršćane nego kao poziv za svakoga od nas, a izrazi sretan, blažen i svet postaju sinonimi za istu zbilju. Tekst obuhvaća 177 brojeva i podijeljen je na pet poglavlja, od kojih je posljednje najkraće, a ostala su po opsegu ujednačena. Iz naslova pojedinih dijelova raspoznavamo posebnosti Papina pristupa ovoj tematici te put kojim nas želi povesti da ostvarimo svoj životni poziv.

U prethodnoj bilješki svoje knjižice Franjo iznosi temeljnu polazišnu misao, koju će u nastavku razviti: "Gospodin od nas traži sve, a za uzvrat nudi pravi život, sreću za koju smo stvoreni. On želi da budemo sveti" (br. 1). Zatim dodaje da njegova nakana nije upuštati se u teološku raspravu o svetosti i o sredstvima posvećenja, nego jednostavno "ponovno uputiti poziv na svetost, nastojeći ga ucijepiti u naše vrijeme, sa svim njegovim rizicima, izazovima i prilikama" (br. 2). Prvo poglavlje želi nas upoznati s Božjim pozivom na svetost i ohrabriti nas da pođemo tim putem. Najprije aktualizira koncilsku misao da se nitko ne spašava kao izolirani pojedinac (LG, 9,12). Bog nas je u Kristu okupio i ucijepio u svoju Crkvu, spasenjsku zajednicu, učinio nas svojim novim Božjim narodom i dao nam sva potrebna sredstva rasta i posvećenja. Zatim nam dočarava kako smo okruženi mnoštvom Božjih svjedoka i prijatelja i s njima smo povezani vezama ljubavi i zajedništva. Kao poticaj pokazuje nam tolike druge svece "iz susjedstva", u našoj blizini koji u svakodnevnim životnim prilikama ustrajno kroče naprijed. "Svetost je najljepše lice Crkve" (br. 9), veli Papa.

U nastavku pobliže tumači kako je poziv na svetost kršćaninovo životno poslanje što ga Gospodin upućuje svakome od nas. Nije pridržana samo za neke, kako se nekoć nerijetko mislilo, a i danas se susreće, nego smo svi pozvani, svatko na svojem putu i u jednome od mnogobrojnih načina svjedočenja. Bog ne povlači natrag svoju ljubav koju je jednoć darovao u Isusu Kristu. Valja rasti po malim gestama i živjeti u čvrstom zajedništvu s Kristom. Navodi

misao pape Benedikta koja snažno i jezgrovito ističe kristološku dimenziju svetosti: "Mjera je svetosti veličina koju je Krist postigao u nama, u kojoj smo, naime, mjeri snagom Duha Svetoga, oblikovali cijeli svoj život po njegovu" (br. 21). Papa Franjo očito ima u vidu i određenu predrasudu o svecima prisutnu kod nekih kršćana kad ovdje citirajući Hans U. von Balthasara veli: "Nije sve ono što svetac kaže potpuno vjerno evanđelju, nije sve ono što on ili ona čini autentično i savršeno. Ono što moramo razmatrati jest njihov život u cjelini, njihov cijeli put posvećenja, rasta u svetosti, onaj odraz Isusa Krista"(br. 21). Franjo upozorava na zamku bježanja od svijeta i poziva da živimo kontemplaciju usred svojega životnog djelovanja, svjestan da ima i nekih postignuća moderne civilizacije koji mogu nagrđiti naše duhovno iskustvo. Ukazuje na to da tjeskoba, oholost i traženje sebe ne dovode do svetosti. Potrebno je da uvijek ostavimo u sebi prostor za iskreni dijalog s Bogom. Na kraju poglavlja želi rastjerati oblake straha da će put svetosti umanjiti našu ljudskost te nas uvjerava: "Ne treba se bojati svetosti. Ona ti neće oduzeti snagu, život ili radost. Naprotiv, postat ćeš ono što je Otac imao u svojoj promisli kad te stvarao i bit ćeš vjeran svom najdubljem identitetu. (...) Pusti da te Bog ljubi i oslobađa. Ne boj se prepustiti Duhu Svetom da te vodi" (br. 32, 34).

Nakon što je tako izložio put ljubavi i otvorenosti nadnaravnom djelovanju u predanju svega sebe, Franjo u drugom poglavlju upozorava na glavne prepreke u tom hodu i imenuje dva suptilna neprijatelja ili lažna oblika svetosti, gnosticizam i pelagijanizam (br. 35). Riječ je doduše o krivovjermima iz prvih kršćanskih vremena. No svojim novovjekovnim tendencijama "obmanjujućim idejama koje nameću antropocentrični imanentizam pod krinkom katoličke istine" stvaraju pomutnju i njima se mnogi kršćani danas i nesvjesno daju zavesti (br. 35). Pobudnica po naravi stvari ne ulazi dublje u teološke rasprave sa suvremenim oblicima spomenutih hereza, nego navodi niz konkretnih mišljenja, stajališta i ponašanja u krugovima kršćana koji svoje korijene vuku iz tih pogubnih ideologija i guše evanđelje, bilo da odveć naglašavaju subjektivnu vjeru, ideje i vjersko znanje, bilo da ljudskoj volji i vlastitom naporu pripisuju gotovo spasenjsko značenje ne ostavljajući prostora za Božje djelovanje i njegovu milost. Vrijedi podsjetiti na samo nekoliko primjera kako Franjo jasno i odlučno raskrinkava takve devijacije i ukazuje na napasti u koje se može lako upasti. Primjerice: Savršenstvo određenih osoba "ne mjeri (se) količinom informacija ili znanja koje posjeduju, nego dubinom njihove ljubavi" (br. 37). "Kad netko ima odgovor na sva pitanja, to je znak da nije na pravom putu" (br. 41).

“U Crkvi legitimno koegzistiraju različiti načini tumačenja mnogih aspekata njezina učenja i kršćanskog života”(br. 43). Ona je “mного puta učila da se ne opravdamo svojim djelima i vlastitim naporima, već milošću Gospodina, koji uvijek preuzima inicijativu”(br. 52). Usred šume zapovijedi i propisa Papa poziva da se usredotočimo na ono glavno što stoji u središtu: “vjera ljubavlju djelotvorna”(Gal 5,6). Ovo poglavlje on završava gotovo molitvenim zazivom: “Oslobodio Gospodin Crkvu od tih novih oblika gnosticizma i pelagijanizma koji je kompliciraju i kočē na njezinu putu prema svetosti” (br. 62).

Da bi detaljnije rasvijetlio stvarnost svetosti Franjo ne ide u teoretska razglabanja, nego se okreće Isusovu govoru o blaženstvima (Mt 5,3-12). Tu, U svjetlu Učitelja, to je naziv trećeg poglavlja, najjasnije iščitava odgovor na pitanje što znači postati svet ili biti dobar kršćanin te jednostavno zaključuje: “Morao činiti, svaki na svoj način ono što nam je Isus rekao u govoru o blaženstvima. U njima nalazimo lice Učitelja, čiji smo odraz pozvani biti u svakodnevnom životu” (br. 63). Blaženstva zaista nisu laka i stoje u velikoj opreci s načinom kako se postupa u našem svijetu. Ne možemo ih provoditi u djelo ako nas Duh Sveti svojom snagom ne prožme i oslobodi za nov način života (br. 65). U nastavku slijedi meditativno razmišljanje o svakom od osam blaženstava s konkretnim naputcima kako pojedine evanđeoske zahtjeve u različitim životnim situacijama prepoznavati i slijediti. Pritom Franjo ipak izdvaja kao veliko pravilo ponašanja ono blaženstvo koje blaženima proglašava milosrdne jer je milosrde kriterij prema kojem ćemo biti suđeni (Mt 25,35-36) i “živo srce evanđelja” (br. 97), najjasnije očitovanje Božje istine, zapravo “ključ za nebo” (br. 105). Stoga kršćanstvo valja prije svega provoditi u djelo, nadahnjivati se biblijskim tekstovima i utkati ih u vlastiti život, što “će nas učiniti istinski sretnim” (br. 109) zaključak je ovoga dijela.

U tradicionalnom pristupu kršćanskoj svetosti nakon ključnog dijela pobudnice slijedio bi govor o različitim sredstvima za takav način života. Papa Franjo to zna i spominje, ali mu se u njegovoj perspektivi čini primjerenijim osvrnuti na neke druge aspekte. Zato u četvrtom poglavlju progovara o pet nužnih duhovnih stavova kao velikih izraza ljubavi prema Bogu i bližnjemu u današnjoj kulturi življenja s njezinim izazovima (br. 110). Svako od tih značajki pojedinačno posvećuje po nekoliko brojeva svoje pobudnice: „Postojanost, strpljivost i blagost“, „Radost i smisao za humor“, „Odvajnost i žar“, „U zajednici“ i „U stalnoj molitvi“. Ove duhovne stavove koji nisu jedini želi istaknuti kao mogući put svetosti suprotstavljajući ih nekim važnim opasnostima i ograničenjima našega vremena s

kojima se svatko od nas suočava kao što su: tjeskoba i razdražljivost, negativnost i tuga, lijenost, konzumerizam i egoizam te individualizam. Čitatelj će ovdje naći mnoštvo dobrih i korisnih misli, duhovnih naputaka i sjajnih poticaja kako rasti na putu svetosti i nositi se s raznolikim napastima i iskušenjima našega vremena u svojim životnim situacijama.

Kao svojevrсни dodatak tekstu Franjo je na kraju pobudnice dodao kratko poglavlje pod naslovom "Borba, budnost, razlučivanje". Ova nas sintagma podsjeća da njezin autor dolazi iz Družbe Isusove i da je kao takav formiran u ignacijanskoj duhovnosti. Naglašava da je kršćanski život stalna borba ne samo protiv duha svijeta, naših ljudskih slabosti i nagnuća nego i protiv đavla (br. 159). Nasuprot nekim shvaćanjima koja dovode u pitanje opstojnost Zloga, Papa nam doziva u pamet da Đavao ili Zloduh nije neki mit, simbol ili ideja, nego osobno duhovno biće, izopačeno te druge izopačuje i truje pa se njegovim lukavstvima i obmanama valja odupirati i biti budan. Ako se isprazne svjetiljke budnosti, lako se pada u stanje otvrdnutosti srca i duhovnog mrtvila. A duhovna iskvarenost "gora je od pada nekoga grješnika, jer je riječ o lagodnom i samodostatnom obliku sljepoće, gdje se sve čini prihvatljivim: prijevara, kleveta, egoizam i toliki drugi suptilni oblici autoreferencijalnosti" (br. 165). Zato je žurno potrebno razlučivanje kao umna sposobnost i dar koji moramo izmoliti. U današnjim tolikim mogućnostima djelovanja i rasonode bez mudrosti razlučivanja lako ćemo postati plijenom svakog trenda. Na kraju Franjo ohrabruje svoje čitatelje da ustajemo u duhovnoj borbi dozivajući nam u pamet da Bog "ne želi ući u naše živote da nam nešto oduzme ili oslabi, već da nam dadne puninu" (br. 175). Završava s nadom da će njegov spis biti koristan i omogućiti cijeloj Crkvi da se iznova posveti promicanju želje za svetošću.

Teško je reći hoće li se i na koji način Papina želja ispuniti. Knjižica je uistinu vrlo prisno, vrijedno, poučno i poticajno duhovno štivo o tome kako ovdje i sada u današnjim prilikama biti dobar kršćanin. Obiluje brojnim zgodnim formulacijama i nadahnutim citatima koji pogađaju bit stvari. Lako se čita te vjerniku daje temeljne orijentacije i važne smjernice za naše životno poslanje. Nakon što je splasnula uobičajena medijska pozornost kod objavljivanja, nisam siguran da je pobudnica u svojoj važnosti i aktualnosti prepoznata od onih kojima je namijenjena.

Nediljko A. Ančić
nancic@kbf-st.hr